

TARPTAUTINĖ KONVENCIJA DĖL KAI KURIŲ TEISĖS NORMŲ, SUSIJUSIŲ SU KONOSAMENTAIS, SUVIENODINIMO (HAGOS TAISYKLĖS) IR PASIRAŠYMO PROTOKOLAS

(1924 m. rugpjūčio 25 d., Briuselis)

Vokietijos Respublikos Prezidentas, Argentinos Respublikos Prezidentas, Jo Didenybė Belgų Karalius, Čilės Respublikos Prezidentas, Kubos Respublikos Prezidentas, Jo Didenybė Danijos ir Islandijos Karalius, Jo Didenybė Ispanijos Karalius, Estijos Valstybės Vadovas, Jungtinių Amerikos Valstijų Prezidentas, Suomijos Respublikos Prezidentas, Prancūzijos Respublikos Prezidentas, Jo Didenybė Didžiosios Britanijos ir Airijos Jungtinės Karalystės ir Britų užjūrio dominijų Karalius, Indijos Imperatorius, Jo Aukščiausioji Didenybė Vengrijos Karalystės Gubernatorius, Jo Didenybė Italijos Karalius, Jo Didenybė Japonijos Imperatorius, Latvijos Respublikos Prezidentas, Meksikos Respublikos Prezidentas, Jo Didenybė Norvegijos Karalius, Jos Didenybė Nyderlandų Karalienė, Peru Respublikos Prezidentas, Lenkijos Respublikos Prezidentas, Portugalijos Respublikos Prezidentas, Jo Didenybė Rumunijos Karalius, Jo Didenybė Serbų, Kroatų ir Slovėnų Karalius, Jo Didenybė Švedijos Karalius, Urugvajaus Respublikos Prezidentas,

PRIPAŽINDAMI, kad naudinga susitarimu nustatyti kai kurias vienodas teisės normas, susijusias su konosamentais,

NUSPRENDĖ šiuo tikslu sudaryti konvenciją ir paskyrė šiuos įgaliotuosius atstovus,

KURIE tinkamai įgalioti susitarė:

1 straipsnis

Šioje Konvencijoje šie žodžiai yra vartojami toliau nurodytomis reikšmėmis:

- a) „vežėjas“ – laivo savininkas arba frachtuotojas, sudarantis vežimo sutartį su siuntėju;
- b) „vežimo sutartis“ taikoma tik toms vežimo sutartims, kurios yra nurodytos konosamente arba panašiam nuosavybės teisę patvirtinančiame dokumente, jei toks dokumentas yra susijęs su prekių vežimu jūra, įskaitant pirmiau minėtą konosamentą arba panašų dokumentą, išduotą remiantis frachtavimo sutartimi arba pagal ją, nuo tada, kai toks konosamentas ar panašus nuosavybės teisę patvirtinantis dokumentas pradeda reglamentuoti vežėjo ir dokumento turėtojo santykius;
- c) „prekės“ – prekės, gaminiai ir bet kurios rūšies daiktai, išskyrus gyvus gyvūnus ir krovinius, kurie vežimo sutartyje yra nurodyti kaip vežami ant denio ir yra taip vežami;
- d) „laivas“ – bet kuris laivas, skirtas vežti prekes jūra;
- e) „prekių vežimas“ – apima laikotarpį nuo momento, kai prekės yra pakrautos į laivą iki momento, kai jos iškraunamos iš laivo.

2 straipsnis

Vadovaudamasis 6 straipsnio nuostatomis, vežėjas pagal kiekvieną prekių vežimo jūra sutartį tokių prekių pakrovimo, tvarkymo, sukrovimo, vežimo, saugojimo, priežiūros ir iškrovimo metu turi laikytis toliau nustatytų pareigų ir atsakomybės bei naudotis teisėmis ir imunitetais.

3 straipsnis

1. Vežėjas privalo prieš reisą ir jo pradžioje deramai kruopščiai:

- a) paruošti laivą, kad jis būtų tinkamas plaukioti;
- b) tinkamai sukomplektuoti laivo įgulą, parengti laivą kelionei ir jį aprūpinti;

c) parengti triumus, šaldymo ir vėsavimo kameras bei visas kitas laivo dalis, kuriuose yra vežamos prekės, kad šie būtų tinkami ir saugūs priimti, vežti ir išsaugoti prekes.

2. Vadovaudamasis 4 straipsnio nuostatomis, vežėjas tinkamai ir rūpestingai pakrauna, tvarko, sukrauna, veža, laiko prižiūri ir iškrauna vežamas prekes.

3. Vežėjas, kapitonas arba vežėjo agentas, priėmęs prekes, siuntėjo reikalavimu išduoda siuntėjui konosamentą, kuriame, be kita ko, turi nurodyti:

a) pagrindinius ženklus, būtinus nustatyti, kad prekės yra tokios, kokias siuntėjas raštu nurodo prieš pradėdant krauti tokias prekes, šie ženklai turi būti įspausti ar kitaip aiškiai parodyti ant neuždengtų prekių arba ant dėžių ar dangos, kuria prekės apdengtos, taip, kad esant įprastinėms sąlygoms ženklai išliktų įskaitomi iki reiso pabaigos;

b) paketų ar vienetų skaičių arba kiekį, arba svorį, atsižvelgus į tai, ką konkrečiu atveju raštu nurodo siuntėjas;

c) akivaizdžią prekių būklę.

Vežėjas, kapitonas arba vežėjo agentas konosamente neprivalo nurodyti arba parodyti ženklų, skaičiaus, kiekio ar svorio, jeigu jis turi pakankamą pagrindą įtarti, kad šie duomenys netiksliai apibūdina iš tikrųjų gautas prekes, arba jei jis neturėjo tinkamų patikrinimo priemonių.

4. Toks konosamentas yra *prima facie* įrodymas, kad prekių vežėjas gavo jame nurodytas prekes, apibūdintas pagal 3 dalies a, b ir c punktus.

5. Laikoma, kad siuntėjas garantavo vežėjui, jog išsiuntimo metu ženklai, skaičius, kiekis ir svoris, kuriuos jis nurodė, yra tikslūs, ir siuntėjas turi atlyginti vežėjui visus nuostolius, žalą ir išlaidas, padarytas arba atsiradusias dėl tokių netikslių duomenų. Vežėjo teisė į tokių nuostolių atlyginimą jokių būdu nesumažina jo atsakomybės, numatytos vežimo sutartyje bet kuriam asmeniui, išskyrus siuntėją.

6. Jeigu vežėjui ar jo agentui iškrovimo uoste raštu nepranešama apie prekių netekimą ar sužalojimą ir bendrą tokio netekimo ar sužalojimo pobūdį prieš perduodant prekes asmeniui pagal vežimo sutartį turinčiam teisę jas priimti saugoti, arba prekių perdavimo metu, arba jei netekimas ar sužalojimas netampa akivaizdūs per tris dienas, toks perdavimas yra *prima facie* įrodymas, kad vežėjas pristatė konosamente nurodytas prekes.

Jei netekimas ar sužalojimas neakivaizdūs, pranešimas turi būti pateiktas per tris dienas nuo prekių pristatymo.

Rašytinis pranešimas nebūtinas, jei priimant prekes prekių būklė buvo bendrai apžiūrėta arba patikrinta.

Vežėjas ir laivas bet kuriuo atveju yra visiškai atleidžiami nuo atsakomybės už prekių netekimą ar sužalojimą, jei ieškinys nebuvo pareikštas per vienerius metus nuo prekių pristatymo arba nuo dienos, kai jos turėjo būti pristatytos.

Faktinio ar numanomo netekimo ar sužalojimo atveju vežėjas ir gavėjas vienas kitam sudaro visas galimybes apžiūrėti ir sutikrinti prekes.

7. Po to, kai prekės pakrautos, konosamentas, kurį vežėjas, kapitonas arba vežėjo agentas turi išduoti siuntėjui, siuntėjui pareikalavus yra laivo konosamentas, tik tuo atveju, jei siuntėjas jau anksčiau turėjo bet kokią kitą nuosavybės teisę į šias prekes patvirtinantį dokumentą, jis jo atsisako prieš išduodant laivo konosamentą, bet vežėjo nuožiūra tokį nuosavybės teisę į prekes patvirtinantį dokumentą vežėjas, kapitonas ar agentas gali nurodyti pakrovimo uoste, nurodydamas laivo pavadinimą ar laivų pavadinimus, į kuriuos prekės buvo pakrautos, ir pakrovimo dieną ar dienas, ir, jeigu taip padaroma, bei pateikus 3 straipsnio 3 dalyje nurodytus duomenis, toks dokumentas šiame straipsnyje yra laikomas laivo konosamentu.

8. Bet kuris vežimo sutarties straipsnis, sąlyga ar susitarimas, pagal kurį vežėjas arba laivas atleidžiami nuo atsakomybės už prekių netekimą ar sužalojimą, atsiradusius arba padarytus dėl aplaidumo, kaltės ar nesugebėjimo vykdyti šiame straipsnyje numatytas teises ir prievole, arba pagal kurį atsakomybė sumažinama kitaip, nei numatyta šioje Konvencijoje, yra niekinis, negalioja

ir neturi teisinės galios. Draudimas vežėjo naudai arba panaši sąlyga yra laikoma sąlyga, atleidžiančia vežėją nuo atsakomybės.

4 straipsnis

1. Nei vežėjas, nei laivas neatsako už netekimą ar sužalojimą, atsiradusį arba padarytą dėl laivo netinkamumo plaukiooti, jeigu tai nebuvo padaryta dėl vežėjo nesugebėjimo deramai kruopščiai parengti laivą plaukiojimui bei užtikrinti, kad jo įgula būtų tinkamai sukomplektuota, jis būtų parengtas kelionei ir aprūpintas, o triumai, šaldymo ir vėsinimo kameros bei visos kitos laivo dalys, kuriuose yra vežamos prekės, parengti, kad būtų tinkami ir saugūs priimti, vežti ir išsaugoti prekes pagal 3 straipsnio 1 dalies nuostatas. Jeigu netekimas ar sužalojimas atsirado dėl laivo netinkamumo plaukiooti, pareigą įrodyti deramą kruopštumą turi vežėjas ar bet kuris kitas asmuo, reikalaujantis pripažinti išimtį pagal šį straipsnį.

2. Nei vežėjas, nei laivas neatsako už netekimą ar sužalojimą, padarytus arba atsiradusius dėl:

- a) kapitono, jūrininko, locmano arba vežėjo darbuotojo veiksmų, aplaidumo ar nesugebėjimo vesti ar valdyti laivą;
- b) gaisro, jeigu jis nekilo dėl faktinės vežėjo kaltės arba dėl jo dalyvavimo;
- c) rizikos, pavojų ir nelaimingų atsitikimų jūroje ar kituose laivybai tinkamuose vandenyse;
- d) gamtos jėgų pasireiškimo;
- e) karo veiksmų;
- f) valstybės priešų veiksmų;
- g) valdovų, valstybės vadovų ar kitų žmonių sulaikymo, suėmimo ar turto arešto vadovaujantis teisine procedūra;
- h) karantino apribojimų;
- i) siuntėjo, prekių savininko, jo agento ar atstovo veiksmų ar neveikimo;
- j) streikų, lokautų, darbo sustabdymo ar apribojimo dėl bet kokios priežasties, nepaisant to, ar jie yra daliniai, ar visuotiniai;
- k) sukilimų ir pilietinių neramumų;
- l) gelbėjimo ar bandymo gelbėti gyvybę ar turtą jūroje;
- m) dydžio ar svorio sumažėjimo arba dėl bet kurio kito netekimo ar sužalojimo, atsirandančio dėl prigimtinio prekių defekto, kokybės ar prigimtinio trūkumo;
- n) nepakankamos pakuotės;
- o) nepakankamo arba netinkamo ženklinimo;
- p) paslėptų trūkumų, kurių negalima aptikti kruopščiai tikrinant;
- q) bet kurios kitos priežasties, nesant vežėjo faktinės kaltės ar dalyvavimo arba nesant vežėjo agentų ar darbuotojų kaltės ar aplaidumo, tačiau įrodymo pareigą turi asmuo, reikalaujantis pripažinti tokią išimtį, kad įrodytų, jog nei vežėjo faktinė kaltė ar jo dalyvavimas, nei vežėjo agentų ar jo darbuotojų faktinė kaltė ar aplaidumas neprisidėjo prie nuostolio ar žalos.

3. Siuntėjas neatsako už vežėjo ar laivo patirtus nuostolius ar žalą, atsiradusius arba patirtus dėl bet kurios priežasties, jei nėra siuntėjo, jo agentų ar darbuotojų veiksmo, kaltės ar aplaidumo.

4. Nuokrypis nuo kurso gelbstint arba bandant gelbėti gyvybę ar turtą jūroje arba bet kuris pagrįstas nuokrypis nuo kurso nėra laikomas šių taisyklių arba vežimo sutarties pažeidimu, ir vežėjas neatsako už dėl to atsiradusius nuostolius ar žalą.

5. Jei siuntėjas, prieš siųsdamas prekes, nenurodė ir į konosamentą neįrašė tokių prekių rūšies ir vertės, nei vežėjas, nei laivas jokių atveju nėra arba netampa atsakingas už prekių netekimą ar sužalojimą arba už su jomis susijusius netekimą ar sužalojimą, kurių suma yra didesnė kaip 100 svarų sterlingų už vieną paketą arba už vienetą arba tos sumos ekvivalentą kita valiuta.

Jei šis pareiškimas pateikiamas konosamente, jis yra *prima facie* įrodymas, tačiau neįpareigoja vežėjo arba gali būti jo nuginčytas.

Vežėjo, kapitono ar vežėjo agento ir siuntėjo susitarimu gali būti nustatytos kitos didžiausios sumos negu tos, kurios nurodytos šioje dalyje, jei taip nustatyta didžiausia suma nėra mažesnė už atitinkamą aukščiau nurodytą sumą.

Nei vežėjas, nei laivas niekuomet neatsako už prekių netekimą ar sužalojimą ar su prekėmis susijusius netekimą ar sužalojimą, jeigu siuntėjas konosamente sąmoningai klaidingai nurodė jų rūšį ar vertę.

6. Degiosios, sprogstamosios ar pavojingos prekės, kurias, žinodamas jų rūšį ir savybes, vežėjas, kapitonas arba vežėjo agentas būtų nesutikęs vežti, bet kada prieš iškraunant paskirties uoste gali būti iškrautos bet kurioje vietoje, sunaikintos arba padarytos nekenksmingomis be kompensacijos: tokių prekių siuntėjas atsako už visus nuostolius ir išlaidas, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai atsiranda dėl tokio vežimo arba tokio vežimo padarinių. Jeigu tokios prekės, pakrautos žinant jų savybes ir sutikus vežti, tampa pavojingos laivui arba kroviniui, vežėjas gali jas panašiu būdu iškrauti bet kurioje vietoje, sunaikinti arba padaryti nekenksmingomis be jokios vežėjo atsakomybės, išskyrus bendrąją avariją, jeigu taip atsitinka.

5 straipsnis

Vežėjas gali visiškai arba iš dalies atsisakyti visų ar bet kurių savo teisių ir imunitetų arba padidinti savo atsakomybę ir įsipareigojimus, numatytus šioje Konvencijoje, jeigu toks teisių ir imunitetų atsisakymas ar atsakomybės ir įsipareigojimų padidinimas yra nurodytas siuntėjui išduotame konosamente.

Šios Konvencijos nuostatos netaikomos frachtavimo sutartims, bet jeigu konosamentai išduodami tuo atveju, kai laivas yra naudojamas pagal frachtavimo sutartį, jos turi atitikti šios Konvencijos reikalavimus. Nė viena šių taisyklių nuostata netrukdo įrašyti į konosamentą kurią nors teisėtą nuostatą dėl bendrosios avarijos.

6 straipsnis

Nepaisant ankstesnių straipsnių nuostatų, vežėjas, kapitonas arba vežėjo agentas ir siuntėjas gali dėl konkrečių prekių bet kuriomis sąlygomis sudaryti susitarimus nustatant tokių prekių vežėjo atsakomybę, vežėjo teises ir imunitetus arba savo įsipareigojimą dėl laivo tinkamumo plaukio, jeigu tokia nuostata neprieštarauja viešajai tvarkai ar neriboja jo darbuotojų ar agentų kruopštumo ar stropumo pakraunant, tvarkant, sukraunant, vežant, saugant, prižiūrint ir iškraunant jūra vežamas prekes, jeigu šiuo atveju nebuvo išduotas arba neišduodamas konosamentas, o sutartos sąlygos yra įrašytos pakvitavime, kuris yra neperduodamas dokumentas ir yra taip pažymėtas.

Taip sudarytas susitarimas turi teisinę galią.

Šis straipsnis netaikomas įprastoms komercinėms siuntoms įprastos prekybos metu, o tik kitokioms siuntoms, jeigu vežtino turto savybės ar būklė arba vežimo aplinkybės, nuostatos ir sąlygos yra tokios, kad būtų galima pagrįstai pateisinti specialią susitarimą.

7 straipsnis

Nė viena nuostata netrukdo vežėjui ar siuntėjui priimti bet kurį susitarimą, nuostatą, sąlygą, išlygą ar išimtį dėl vežėjo ar laivo atsakomybės už prekių netekimą ar sužalojimą arba už netekimą arba sužalojimą, susijusius su prekių saugojimu, priežiūra ir tvarkymu, prieš jas pakraunant į laivą ir jas iškrovus iš laivo, kuriuo prekės yra vežamos jūra.

8 straipsnis

Šios Konvencijos nuostatos nedaro įtakos vežėjo teisėms ir pareigoms pagal jokią tuo metu galiojančią teisės aktą, susijusį su jūrų laivų savininkų atsakomybės ribojimu.

9 straipsnis

Šioje Konvencijoje nurodyti piniginiai vienetai turi būti vertinami kaip esantys aukso vertės.

Tos Susitariančiosios Valstybės, kurių piniginis vienetas nėra svaras sterlingų, pasilieka teisę Konvencijoje svarais sterlingų nurodytas sumas pervesti į savo pinigų sistemą suapvalintais skaičiais.

Nacionaliniuose įstatymuose skolininkui gali būti palikta teisė grąžinti skolą nacionaline valiuta pagal keitimo kursą, vyraujantį laivo atvykimo į atitinkamų prekių iškrovimo uostą dieną.

10 straipsnis

Šios Konvencijos nuostatos taikomos visiems Susitariančiųjų Valstybių išleistiems konosamentams.

11 straipsnis

Praėjus ne daugiau kaip dvejiems metams nuo Konvencijos pasirašymo dienos, Belgijos Vyriausybė susisiečia su Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių Vyriausybėmis, kurios yra pareiškusios, jog yra pasirengusios ratifikuoti Konvenciją, norėdama nuspręsti, ar ji turi įsigalioti. Ratifikavimo raštai deponuojami Briuselyje tą dieną, kokia bus nustatyta minėtų Vyriausybių susitarimu. Pirmasis ratifikavimo raštų deponavimas yra įrašomas į protokolą, jį pasirašo dalyvaujančių valstybių atstovai ir Belgijos užsienio reikalų ministras.

Vėliau ratifikavimo raštai deponuojami raštu pranešant Belgijos Vyriausybei ir pateikiant ratifikavimo dokumentą.

Belgijos Vyriausybė nedelsdama diplomatiniais kanalais siunčia tinkamai patvirtintą protokolo kopiją dėl pirmojo ratifikavimo raštų deponavimo, dėl pirmesnėje straipsnio dalyje nurodytų pranešimų, taip pat dėl kartu pateikiamų ratifikavimo dokumentų šią Konvenciją pasirašiusioms ir prie jos prisijungusioms valstybėms. Tais atvejais, kurie nurodyti pirmesnėje straipsnio dalyje, minėta Vyriausybė tuo pačiu metu praneša jiems dieną, kai ji gavo pranešimą.

12 straipsnis

Šios Konvencijos nepasirašiusios valstybės gali prie jos prisijungti, nesvarbu, ar joms buvo atstovaujama Tarptautinėje konferencijoje Briuselyje, ar ne.

Prisijungti pageidaujanti valstybė Belgijos Vyriausybei raštu praneša apie savo ketinimą, jai nusiųsdama prisijungimo dokumentą, kuris deponuojamas nurodytos vyriausybės archyvuose.

Belgijos Vyriausybė nedelsdama visoms pasirašiusioms ar prisijungusioms valstybėms nusiunčia tinkamai patvirtintą pranešimo ar prisijungimo akto kopiją, nurodydama dieną, kai ji gavo pranešimą.

13 straipsnis

Aukštosios Susitariančiosios Šalys pasirašydamos, ratifikuodamos šią Konvenciją ar prie jos prisijungdamos gali nurodyti, kad šios Konvencijos priėmimas netaikomas jokioms ar visoms savavaldėms dominijoms, kolonijoms, užjūrio valdoms, protektoratams arba jų suverenitetui ar valdžiai priklausančioms teritorijoms, ir kad į jų pareiškimą neįtrauktos teritorijos gali atskirai vėliau prisijungti savavaldės dominijos, kolonijos, užjūrio valdos, protektorato ar teritorijos vardu.

Vadovaudamosi Konvencijos nuostatomis, jos taip pat gali atskirai denonsuoti Konvenciją savavaldei dominijai, kuriai nors kolonijai, užjūrio valdai, protektoratui arba jų suverenitetui ar valdžiai priklausančiai teritorijai.

14 straipsnis

Valstybėms, kurios dalyvavo pirmą kartą deponuojant ratifikavimo raštus, ši Konvencija įsigalioja praėjus vieneriems metams nuo protokolo, kuriame buvo užregistruotas toks deponavimo faktas, dienos.

Valstybėms, kurios ratifikavo ar prisijungė vėliau, ir tais atvejais, kai Konvencija įsigalioja vėliau pagal 13 straipsnį, Konvencija įsigalioja po šešių mėnesių po to, kai Belgijos Vyriausybė gauna pranešimus, nurodytus 11 straipsnio 2 dalyje ir 12 straipsnio 2 dalyje.

15 straipsnis

Tuo atveju, kai viena Susitariančioji Valstybė pageidauja denonsuoti Konvenciją, apie denonsavimą raštu pranešama Belgijos Vyriausybei, kuri nedelsdama tinkamai patvirtintą pranešimo kopiją perduoda visoms kitoms valstybėms, pranešdama dieną, kai ji gavo pranešimą.

Denonsavimas galioja tik pateikusiai pareiškimą valstybei ir įsigalioja praėjus vieneriems metams po to, kai Belgijos Vyriausybė gauna pranešimą.

16 straipsnis

Norėdama apsvarstyti galimus pakeitimus, bet kuri Susitariančioji Valstybė turi teisę sušaukti naują konferenciją.

Valstybė, kuri pasinaudos šia teise, turėtų per Belgijos Vyriausybę pranešti apie savo ketinimą kitoms valstybėms. Belgijos Vyriausybė pasirengtą sušaukti konferenciją.

PRIIMTA 1924 m. rugpjūčio 25 d. Briuselyje vienu egzemplioriumi.

PASIRAŠYMO PROTOKOLAS

Pasirašydami Tarptautinę konvenciją dėl kai kurių teisės normų, susijusių su konosamentais, suvienodinimo, toliau pasirašę įgaliotieji atstovai priėmė šį Protokolą, kuris turi tą pačią galią ir reikšmę, tartum jo nuostatos būtų įtrauktos į Konvencijos, kuriai jis yra skirtas, tekstą.

Aukštosios Susitariančiosios Šalys gali įgyvendinti Konvenciją suteikdamos jai įstatymo galią arba atitinkama savo teisės aktams forma įtraukdamos jos principus į savo nacionalinius teisės aktus.

Jos gali pasilikti teisę:

1) nurodyti, kad 4 straipsnio 2 dalies c–p punktuose numatytais atvejais konosamento turėtojas turi teisę nustatyti atsakomybę už netekimą ar sužalojimą, atsirandančius dėl vežėjo asmeninės kaltės ar jo darbuotojų, kurie nėra nurodyti a punkte, kaltės;

2) taikyti 6 straipsnį visoms prekių klasėms tokiu mastu, kiek tai siejasi su nacionaline pakrančių prekyba, neatsižvelgiant į apribojimą, nurodytą to straipsnio paskutinėje dalyje.

PRIIMTAS 1924 m. rugpjūčio 25 d. Briuselyje vienu egzemplioriumi.
